

doelen wordt opgetrokken; *door* de gedachte Gods der z. g. positieve rechtsordering is er in God een beeld, hoe de mensch die ordening moet maken.

Die *kennis* echter, dit ideaal, is niet eene eigenlijke *regeling* voor de maatschappij, die wellicht naast het positieve recht zou moeten gelden, waar dit eene leemte vertoont. ¹⁾

Gewis bestaat er een gebied, alwaar de mensch onmiddellijk aan hooger gebod is onderworpen. En dringt het aardsch gezag, met overschrijding zijner grenzen, ook daar binnen, dan zal het wellicht ras ervaren, dat het zich buiten den kring heeft begeven, waarin alleen het op eerbiediging aanspraak konde maken, gelijk met het oog op zoodanige machtsaanmatiging geschreven staat: »Gij zult Gode meer gehoorzamen dan den mensch.» ²⁾

Echter behield zich God niet overal dit onmiddellijk gezag voor. Ook is er een deel des levens, waar het oog, wanneer het opwaarts ziet, stuit tegen de zoldering eener menschelijke overheid; waar de geboden Gods niet direct komen tot den enkelen mensch, zoodat hij zoude mogen en moeten weêrstaan al wat tegen die geboden indruischt.

¹⁾ Ditzelfde is van kracht ten aanzien der huisorde, die in een gezin geldt. Niet alleen bestaan er ook voor de huisorde in het algemeen geboden Gods en zijn er voorts in het bijzondere van elk gezin elementen, waarmee bij het ontwerpen en veranderen dier orde is te rekenen, maar ook moet in God de wetenschap worden gedacht, hoe elk gezin in het bijzonder moet worden bestuurd. Evenwel is er niet daarom voor de kinderen tweërlei huisorde: eene, van God gegeven, en de andere; geheel of gedeeltelijk dezelfde onderwerpen regelende als de eerste; van hunne ouders afkomstig. Er is alleen de laatste, die moet worden gemaakt overeenkomstig de, tot de *ouders* gerichte, geboden Gods.

²⁾ Stöckl acht (t. a. p. Bd. II. S. 94) deze woorden van toepassing bij iederen strijd, die zich tusschen eene z. g. positieve wet „mit den Gesetzen der religiös sittlichen Weltordnung oder mit den Grundsätzen der Naturrechtes” voordoet. En hoever dit natuurrecht reikt wordt ons geleerd op bl. 92, alwaar de schrijver zegt: »es schlieszt alle Principien und Rechtsnormen in sich, welche für die Ordnung der menschlichen Gesellschaft erforderlich sind.” Naar het mij voorkomt, ziet Stöckl hier voorbij, dat de geboden Gods ten aanzien van de vorming des rechts, en die de schrijver natuurrecht noemt, geenszins immer geboden zijn onmiddellijk tot den enkelen mensch gericht, waarom het dezen allerminst vrijstaat met een beroep op bovenaangehaalde Schriftwoorden aan iedere wet gehoorzaamheid te weigeren, die afwijkt van wat Stöckl het »natuurrecht” heet.